

اما کماکان حجم صادراتمان در مقایسه با کشورهای منطقه بسیار ناچیز است. بر اساس داده‌های گمرک ایران، در ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۷ کل صادرات ایران به قاره آفریقا ۲۶۳ میلیون دلار بوده که این میزان با شروع تحریم‌های جدید به ۲۴۸ میلیون دلار در ۶ ماهه ۱۳۹۸ و با شروع کرونا به ۱۰۰ میلیون دلار در ۶ ماهه سال ۱۳۹۹ رسیده بود. اما در ۶ ماهه سال ۱۴۰۰ رقم صادرات کشورمان به قاره آفریقا به ۵۷۳ میلیون دلار رسید. این وضعیت در سال جاری نیز وضعیت نسبتاً قابل قبولی را داشته و با رشد ۴۵ درصدی نسبت به ۶ ماهه سال ۱۴۰۰ به ۸۳۱ میلیون دلار رسیده است. به لحاظ وزنی نیز طی ۶ ماهه نخست سال جاری یک میلیون و ۶۰۰ هزار تن کالا از ایران به کشورهای آفریقایی صادر شده که این میزان نسبت به صادرات یک میلیون و ۳۹۲ هزار تنی ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۰ رشد نزدیک به ۱۵ درصدی را نشان می‌دهد. آمار قابل تأمل دیگر، رشد ۳۸۰ درصدی صادرات به تونس، ۳۵۹ درصدی به مصر، ۱۰۲ درصدی به آفریقای جنوبی و ۱۶۳ درصدی به نیجریه است. طبق این آمارها، در ۶ ماهه نخست امسال میزان صادرات کشورمان به تونس ۲۱/۳ میلیون دلار است و این میزان در مدت مشابه سال قبل تنها ۵۳۹ هزار دلار بوده است. میزان صادرات ایران به مصر در ۶ ماهه نخست امسال ۹ میلیون دلار و در مدت مشابه سال ۱۴۰۰ کمتر از ۲ میلیون دلار، صادرات به آفریقای جنوبی در سال جاری نزدیک به ۲۰۹ میلیون دلار و در مدت مشابه سال ۱۴۰۰ حدود ۱۰۳ میلیون دلار بوده است. همچنین ایران در ۶ ماهه نخست امسال نزدیک به ۱۱۵ میلیون دلار کالا به نیجریه صادر کرده که این میزان در مدت مشابه سال قبل کمتر از ۴۴ میلیون دلار بوده است. مرور این اعداد و ارقام در حالی است که بسیاری از اقلام مورد نیاز قاره آفریقا با اقلام اصلی سبب صادراتی کشورمان همپوشانی مناسبی دارد. علاوه بر این محصولات، با سرمایه‌گذاری در برخی محصولات که توانایی تولید آنها در کشور بالاست (محصولات دارویی و...) می‌توان سهم مناسبی از بازار این قاره را کسب کرد.

با برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته مبنی بر افزایش صادرات کشورمان خوشبختانه علاوه بر رشد بیش از صد درصدی صادرات سال ۱۴۰۰ نسبت به ۱۳۹۹، در شش ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۱ نیز شاهد رشد ۴۵ درصدی صادرات کالایی به کشورهای قاره آفریقا نسبت به شش ماهه ابتدایی ۱۴۰۰ بوده‌ایم

آفریقا تا به حال و پیش از دولت سیزدهم یک پروژه ثالث (بدون اولویت) به نظر می‌آمد و در دولت جدید علی‌رغم گام‌های برداشته شده، باید تلاش‌ها در خنثی‌سازی دو مورد اول انجام شود. تا مادامی که تحریم‌ها ادامه داشته باشد باید خنثی‌سازی آن را در منطقه آفریقا به صورت جدی پیگیری کرد. یکی از راه‌های بسیار مهم شناسایی مناطق خاکستری در قاره آفریقا است، در واقع مناطقی که کمتر مورد توجه آمریکا و تحریم‌هایش بوده و ایالات متحده نظارت کمتری بر معاملات آن مناطق دارد.

جهش ۴۵ درصدی صادرات به آفریقا

با برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته مبنی بر افزایش صادرات کشورمان خوشبختانه علاوه بر رشد بیش از صد درصدی صادرات سال ۱۴۰۰ نسبت به ۱۳۹۹، در شش ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۱ نیز شاهد رشد ۴۵ درصدی صادرات کالایی به کشورهای قاره آفریقا نسبت به شش ماهه ابتدایی ۱۴۰۰ بوده‌ایم

سیزدهم به دیپلماسی اقتصادی در این منطقه، تهران مایل است تجارت با آفریقا را حتی در بخش‌هایی که افت کرده نیز از سر بگیرد. به عنوان مثال واردات نفت خام یکی از مهم‌ترین پیوندهای مشترک ایران و قاره آفریقا است به طوری که بیش از ۳۰ درصد نفت خام مورد نیاز این قاره از طریق ایران تأمین می‌شد و قبل از تحریم‌ها میزان صادرات نفت ایران به این کشورها به بیش از روزی ۳۸۰ هزار بشکه رسیده بود. وابستگی برخی کشورهای آفریقایی به واردات نفت و برخی دیگر از کالاها به این معنی است که قطعاً آنها نیز مشتاق از سرگیری روابط عمیق اقتصادی هستند اما به دلایلی که آنها را در ۳ مورد مرور می‌کنیم این اتفاق تا به حال عملی نشده است؛ ۱. تحریم‌های اقتصادی باعث شده ریسک خرید نفت از ایران بالاتر برود و کشورهای آفریقایی مجبور باشند این کار را از طریق اشخاص یا شرکت‌های ثالثی انجام دهند که هم مدت زمان معامله را طولانی‌تر و هم هزینه آن را گزاف‌تر خواهد کرد. همچنین با وجود محرومیت نظام بانکی ما از نظام مالی جهانی، تسویه این نوع معاملات ممکن است چند ماهی طول بکشد و اگر در آن حین قیمت نفت نیز افت کند، انجام معامله برای طرفین صرفه اقتصادی نخواهد داشت. بنابراین فصل مشترک تجارت ایران با برخی کشورهای آفریقایی به دلیل تحریم‌ها مسدود است، ۲. گاهی مشاهده می‌شود که اصرار بر سیاست باعث شده تا استراتژی ایران در قبال آفریقا بیشتر سیاسی باشد تا مبتنی بر عقلانیت اقتصادی. این موارد گاهی حقیقت ندارد اما مسئولیت رفع ابهام‌ها و تلاش برای جلب اعتماد با ایران است. به عنوان مثال مراکش و مصر، ایران را به حمایت از تروریسم‌های مناطق خود متهم کردند و در مقطعی در سال ۲۰۱۸ رابطه خود با تهران را قطع کردند. همچنین نفرت پراکنی سعودی‌ها در منطقه آفریقا در نگاه منفی برخی کشورها مانند سنگال، جیبوتی، سومالی و... نسبت به ایران بی‌تأثیر نبوده که حل و فصل آن قطعاً توسط ما و رسانه‌های ما انجام می‌شود، ۳. سیاست نگاه به بازارهای قاره